

Er Grundtvig nu også blot

Grundtvig mod det moderne og postmoderne opfattelse af mennesket som en værd konstrueret af sig selv og til tilværelsen.

Der er rigtig mange ting i tiden, der kunne tyde på, at – nu – er Grundtvig faktisk blevet moderne. Folketinget har givet mange penge til Grundtvig-forskningen, og Grundtvig er et navn, der flittigt optræder i medierne, og i Nyhavn har de sat et teaterstykke op, som kun handler om Grundtvig. Men er Grundtvig så “moderne”?

Moderne kan betyde to helt forskellige ting: Det kan betyde, at Grundtvig og hans tanker og skrifter er relevante og betydningsfulde for moderne mennesker. Og det kan betyde, at Grundtvig er i overensstemmelse med vore eller de fleste menneskers moderne, nutidige tanker, tænkemåder og skemaer. Grundtvig har været en sand kasterbold i de sidste mange år både inden for Grundtvig-forskningen og i den almindelige offentlighed. Men spørgsmålet er stadig væk, om Grundtvig er moderne?

På kant med det postmoderne

I en videnskabelig artikel for nogle år siden blev Grundtvig beskrevet som et eksempel på en konstruktivistisk og postmoderne teori om læring og uddannelse. Af gode grunde havde Grundtvig ikke noget kendskab til hverken konstruktivisme eller post-modernisme. Men Grundtvig havde et udmærket og sikkert begreb om begyndelsen på de tanker, som i slutningen af det 20. århundrede blev til konstruktivisme og post-modernisme, og Grundtvig brugte det meste af sit liv på at bekæmpe disse tanker.

Post-modernismen eller konstruktivismen bygger på, at alle mennesker blot er løsrivne enkeltmennesker og individer, og at hvert enkelt menneske helt for sig selv konstruerer sin private eller personlige mening med tilværelsen. Ifølge en sådan teori eksisterer der ikke nogen værdier ude i den virkelige verden. Der findes ikke noget, som er objektivt sandt, og hver enkelt borger må så konstruere, hvad hun eller han personligt mener må være meningen med livet eller værdierne i hendes eller hans liv. Når sådan et individ konstruerer sine personlige værdier, sker det helt uafhængigt af, hvem man er, eller hvilken rolle man har, eller hvilket ansvar man rent faktisk har i livet. Alle er vi blot individer, og alle individer er ens.

Der er næppe nogen tvivl om, at den opfattelse, som man kan finde i post-modernismen eller konstruktivismen er en moderne holdning forstået på den måde, at den er en konsekvens af de rationalistiske tanker, som først blev udformet i det 18. århundrede. Grundtvig så begyndelsen på denne lange udvikling, og han kæmpede imod denne – efter hans mening – livsfjendske og selvmodsigende strømning. I den forstand er Grundtvig i en dybere og i en meget grundlæggende forstand rigtigt umoderne. Grundtvig hævdede hele sit liv, at der var et skarpt skel mellem sandhed og løgn og godt og skidt – akkurat som der var en uoverstigelig afgrund mellem liv og død. Grundtvig fastholdt hele sit liv, at der var en sammenhæng mellem det virkelige liv og de virkelige sande værdier. Det, som vi bør gøre, hænger naturligvis sammen med det, som er og eksisterer og med det, som er virkeligt. I det stykke var Grundtvig

en moralsk realist: De moralske værdier er ikke udtryk for noget subjektivt, men er noget, som findes derude i den virkelige verden. De sande værdier er noget, som vi faktisk kan vide noget om, og ikke bare noget, som vi føler. Livets værdier er ikke noget, som vi opfinder, men noget, som vi opdager.

Noget er faktisk sandt

Hvis man pludselig ser sig selv som en nybagt mor – som det nu er sket for min egen datter – så ved man godt, hvad det drejer sig om. Når man bliver mor, spørger man ikke abstrakt eller teoretisk, hvilke mål man bør efterstræbe i det her liv, eller på hvilken måde man passende kan realisere sig selv. Når man bliver sådan en moder – så er både målet og værdierne temmelig indlysende. Det drejer sig om at blive en “god nok mor” – som man sagde engang – og helst en rigtig god mor. Det er ret indlysende, og det var det synspunkt, som Grundtvig kæmpede for hele sit liv. Det, som vi bør gøre, er ikke bare et subjektivt valg, og der er noget, som er sandt, og noget, som er fuldstændig løgn, lige som der er noget, som er passende, og noget, som er helt upassende. Alting er ikke lige godt, og ethvert liv, er ikke et lige godt liv og noget er simpelt hen forkert. Der er noget, som er meget bedre end noget andet, og det er ikke bare et spørgsmål om smag og behag. Der er forskel på en god mor eller en god skolelærer eller en god sygeplejerske og en dårlig. At vi kan sige, at et menneske er en rigtig god sygeplejerske er ikke en bare subjektiv afgørelse eller en personlig synsmåde – det er noget, som er virkeligt, og det er i høj grad noget, som kan ses.

Noget er faktisk sandt – også selv om de fleste siger noget andet. Grundtvig bekæmpede hele sit liv det standpunkt, at de fleste uden videre skulle have ret. Sandheden eller godheden eller det fælles bedste er noget, som faktisk findes eller er virkeligt eller er selvindlysende, når vi først har fået øje på det. Sandheden er faktisk sand – uanset om der er nogen, som tror på sandheden. Det var den realisme, som Grundtvig forfægtede i stort set alle sine skrivelser. Det er vel rimeligt nok, at vi i dag skal gå ud fra, at Grundtvig faktisk mente, hvad han sagde?

Modsigelsen er moderne

Det lyder ikke særlig moderne at tale om, at noget er absolut sandt, og at noget er en vitterlig løgn. Det lyder heller ikke moderne, hvis man siger, at man skal respektere og anerkende dem, som er meget klogere, end man selv er, og se at lære noget af dem – så man kan blive bedre eller klogere. Men det var faktisk Grundtvigs faste mening, og Grundtvig havde en usvigelig tro på, at mennesker kunne vokse og forbedre sig og blive klogere, hvis de ellers startede med at indrømme, at de ikke var fuldendte eller sad inde med den fulde sandhed.

Måske er Grundtvig netop relevant og vigtig og i den forstand “moderne”, fordi han modsiger vores såkaldt moderne opfattelse?

Det lyder sikkert provokerende for mange moderne mennesker at tale om, at noget er virkeligt ondt eller dårligt, eller at noget objektivt – og helt uafhængigt af nogen afstemning – er meget bedre end noget andet. Vi er mest vant til at søge en konsensus – for ingen har vel patent på sandheden. Og vi er også mest vant til at sige, at selv om noget ser ud til at være rigtig dårligt – så er der nok noget godt i det alligevel. Men måske er Grundtvig netop relevant og vigtig og i den forstand “moderne”, fordi han modsiger vores såkaldt moderne opfattelse?